

Autoreferat

I. Imię i nazwisko.

Mirosław Ryszkiewicz

II. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Dyplom ukończenia studiów (tytuł magistra filologii polskiej), Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, 1991, tytuł pracy magisterskiej: *Polityczna strategia powieści Juliusza Kadena-Bandrowskiego* (promotor: prof. dr hab. Janusz Misiewicz, recenzent: prof. dr hab. Krzysztof Stępnik).

Dyplom uzyskania stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, 2001, tytuł rozprawy doktorskiej: *Powieściowa forma ideologii. Na przykładzie twórczości Stefana Kisielewskiego* (promotor: prof. dr hab. Maria Woźniakiewicz-Dziadosz, recenzenci: prof. dr hab. Wojciech Tomasik, prof. dr hab. Jerzy Święch).

III. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych.

1993–2001 – asystent w Zakładzie Teorii Literatury Instytutu Filologii Polskiej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

1997–2001 – lektor i wykładowca w Katedrze Języka Polskiego i Literatury na Uniwersytecie Lajosa Kossutha, obecnie – Uniwersytet Debreczyński (w ramach urlopu bezpłatnego oraz na podstawie umowy o współpracy kulturalnej i naukowej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Węgierską).

2002 do dziś – adiunkt w Zakładzie Teorii Literatury Instytutu Filologii Polskiej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

2009–2011 – adiunkt w Zakładzie Polonistyki Instytutu Filologiczno-Pedagogicznego Politechniki Radomskiej im. Kazimierza Puławskiego (obecnie – Katedra Filologii Polskiej na Wydziale Filologiczno-Pedagogicznym Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Puławskiego w Radomiu).

IV. Wskazanie osiągnięcia¹ wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.).

A. Autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa.

Jednotematyczny cykl artykułów i rozpraw, opatrzony tytułem *Retoryczna analiza dzieł literackich*:

1. M. Ryszkiewicz, *Mowa ezopowa w felietonach Kisiela*, „Pamiętnik Literacki” 2002, z. 1, s. 113–135.

2. M. Ryszkiewicz, *Co o Węgrach i Węgrzech polska młodzież wiedzieć powinna? Retoryczna analiza powieści Adama Bahdaja*, „Slavica. Annales Instituti Slavici Universitatis Debreceniensis” 2003, nr XXXII, s. 93–108.

3. M. Ryszkiewicz, *List w „interesownej” i „nieinteresownej” odmianie dzieła literackiego*, „Annales UMCS” 2004, vol. XXII, sectio FF, s. 47–64.

4. M. Ryszkiewicz, *Lustra stereotypów. Węgrzy i Polacy według „Poradnika ksenofoba”*, [w:] *Wielokulturowość, tożsamość narodowa, mniejszości na Węgrzech i w Polsce. Język – literatura – kultura*, pod red. E. Fórián, Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debreczyn 2004, s. 305–317.

5. M. Ryszkiewicz, *Figury narracji. Retoryczna analiza powieści „Cienie w pieczarze” Stefana Kisielewskiego i „Siła odpychania” Cezarego Michalskiego*, [w:] *Narracja i tożsamość (II). Antropologiczne problemy literatury*, pod red. W. Boleckiego i R. Nycza, Wydawnictwo IBL PAN, Warszawa 2004, s. 411–428.

6. M. Ryszkiewicz, *Od tekstu i komunikatu do dzieła literackiego. Teoria retoryki w teorii literatury*, [w:] *Retoryka w Polsce. Teoria i praktyka w ostatnim półwieczu*, pod red. M. Skwary, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2006, s. 39–63.

7. P. Nowak, M. Ryszkiewicz, *Socrealizm w literaturze dla dzieci i młodzieży. Retoryczna analiza powieści oraz czasopism*, [w:] *Socrealizm. Fabuły – komunikaty – ikony*, pod red. K. Stępnika, M. Piechoty, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2006, s. 179–195.

8. M. Ryszkiewicz, *Od retoryki do retoryczności i z powrotem. Metamorfozy wiedzy o retoryce na przełomie XX i XXI wieku*, [w:] *Przeobrażenia w kulturze i edukacji na przełomie XX i XXI wieku*, pod red. M. Karwatowskiej i A. Siwca, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie i Chełmskie Towarzystwo Naukowe, Chełm 2010, s. 107–121.

¹ W przypadku, gdy osiągnięciem tym jest praca/prace wspólne, należy przedstawić oświadczenia wszystkich jej współautorów, określające indywidualny wkład każdego z nich w jej powstanie.

9. M. Ryszkiewicz, *Ideologia (w) powieści Kazimierza Wybranowskiego (Romana Dmowskiego). Analiza retoryczna „W połowie drogi” oraz „Dziedzictwa”*, [w:] *Nacjonalizm polski do 1939 roku*, pod red. K. Stępnika i M. Gabryś, cykl *Wizje kultury polskiej i europejskiej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2011, 305–319, (przedruk w: „*Slavica. Annales Instituti Slavici Universitatis Debreceniensis*” 2008, nr XXXVII, s. 77–91).

10. M. Ryszkiewicz, *Kisiela felietonowe życie po życiu (na łamach tygodników „Polityka” i „Wprost”)*, [w:] *Dysonanse. Twórczość Stefana Kisielewskiego (1911–1991)*, pod red. A. Hejmeja, K. Hawryszków, K. Cudzych-Budniak, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011, s. 159–182.

11. M. Ryszkiewicz, *Retoryka polskiej powieści kryminalnej po 1989 roku. Propozycja badawcza*, [w:] *Literatura i jej obrzeża. Prace ofiarowane Pani Profesor Marii Woźniakiewicz-Dziadosz*, pod red. A. Chomiuk i M. Ryszkiewicz, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2012, s. 245–259.

12. M. Ryszkiewicz, *Etyka retoryki a moralność retoryczności*, [w:] *O wartościach i wartościowaniu. Historia – literatura – edukacja*, pod red. M. Karwatowskiej i A. Siwca, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie i Chełmskie Towarzystwo Naukowe, Chełm 2012, s. 83–93.

13. M. Ryszkiewicz, „*Śmierć w darkroomie*” Edwarda Pasewicza – „*pierwszy polski kryminal gejowski!*”, [w:] *Oblicza płci. Literatura*, pod red. M. Karwatowskiej i J. Szpyry-Kozłowskiej, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2012, s. 193–203.

B. Omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Zamysł posłużenia się retoryką do analizy dzieł literackich wynika zasadniczo z dwóch powodów. Pierwszy wiąże się z nadal odnotowywanym po strukturalizmie poczuciem kryzysu w naukach humanistycznych, szczególnie polonistycznych, by użyć określeń z artykułu Ryszarda Nycza (*O jednym z powodów tak zwanego kryzysu (w humanistyce, zwłaszcza polonistycznej)*), „*Teksty Drugie*” 2002, nr 1), a w ich ramach również w teorii literatury. Chociaż pojawiają się nowe jej koncepcje, na przykład projekt kulturowej teorii literatury (*Kulturowa teoria literatury. Główne pojęcia i problemy*, pod red. M. P. Markowskiego i R. Nycza, Kraków 2006), lub też deklaracje o powrocie w humanistyce wielkich teorii (*Powrót wielkiej teorii w naukach humanistycznych*, pod red. Quentina Skinnera, przeł. P. Łozowski,

Lublin 1998), to uzasadniony wydaje się inny powrót – do wielowiekowej tradycji retorycznej.

Dokonująca się współcześnie odnowa tradycyjnych zasad retoryki stanowi drugi powód użycia jej narzędzi do analizy dzieł literackich. W humanistyce zachodniej odnowienie klasycznej retoryki Arystotelesa, Cyserona i Kwintyliana wiąże się między innymi z dokonaniami amerykańskiej szkoły z kręgu *New Rhetoric*, francuskiej Grupy μ czy też semiologii (Umberto Eco). Polska humanistyka odnowę tradycyjnych zasad retoryki zawdzięcza głównie badaniom Jerzego Ziomka (*Retoryka opisowa*, Wrocław 1990), Mirosława Korolki (*Sztuka retoryki. Przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa 1990) i Jakuba Z. Lichańskiego (np.: *Retoryka. Historia – teoria – praktyka*, t. 1–2, Warszawa 2007 oraz kolejne kwartalniki „Forum Artis Rhetoricae”). Dowodzą one uniwersalności, interdyscyplinarności, systemowości, atrakcyjności i operatywności metody retorycznej, która może być użyta zarówno do opisu na przykład filmu (Ch. Metz, *Zagadnienie oznaczania w filmach fabularnych*, przeł. M. R. Pragłowska, „Kultura i Społeczeństwo” 1967, nr 1), reklamy (P. H. Lewiński, *Retoryka reklamy*, Wrocław 1999), dzieł muzycznych (T. Jasiński, *Polska barokowa retoryka muzyczna*, Lublin 2006) czy Internetu (K. Miłkowska-Samul, *Retoryka w Internecie. O zastosowaniu retoryki do analizy zjawisk komunikacyjnych w sieci na przykładzie serwisów plotkarskich*, „Forum Artis Rhetoricae” 2010, nr 1–2), jak też do analizy i interpretacji dzieł literackich, o ile odrzuci się potoczne o retoryce wyobrażenia i jej nadmiernie znormatywizowaną w dziewiętnastym stuleciu postać.

W przypadku dzieła literackiego odrodzona współcześnie retoryka pozwala zintegrować jego tekstowy i komunikacyjny aspekt wraz z kontekstami (otoczeniem językowym) i konsytuacją (uwarunkowaniami pozajęzykowymi), opisać konstytuowane przez dzieło wartości i określić pełnione przez nie funkcje, co z osobna badają dziś wyemancypowane dyscypliny: od poetyki i poetyki odbioru, przez komunikację literacką, do socjologii literatury i estetyki literackiej, by wspomnieć tylko wybrane. Jako teoria tekstu i teoria komunikacji retoryka „to – wedle Jakuba Z. Lichańskiego – nie tylko zbiór reguł konstrukcyjnych, to także narzędzie analityczne” (J. Z. Lichański, *Retoryka. Przegląd współczesnych szkół i metod badawczych*, [w:] *Retoryka a literatura*, pod red. B. Otwinowskiej, Wrocław 1984, s. 22), które swoją użyteczność ujawnia wszakże pod jednym istotnym warunkiem. Tak określił go Jerzy Ziomek: „Aktualności retoryki należy jednak szukać nie tylko i nie przede wszystkim w zbiorze jej sprawdzonych praktycznych wskazówek, a więc nie w jej normatywnym wyposażeniu, lecz w refleksji metodologicznej, która albo odkryje zapomniane i zaniedbane dziedziny wie-

dzy o literaturze, albo pokaże zastanawiającą dawność tej problematyki, dziś krzykliwie ogłaszanej za nowatorską” (J. Ziomek, *O współczesności retoryki*, [w:] tegoż, *Prace ostatnie*, Warszawa 1994, s. 141).

Jako metodologiczną inspirację retorykę uznano więc za jedną z równoprawnych w literaturoznawstwie „metod integralnych”, a jej znaczenia upatruje się w tym, „że kategorie, właściwe analizie retorycznej, zastosowane zostały do tego typu wypowiedzi literackich, których w tradycji z retoryką się nie łączyło. W analizach tego rodzaju ujawniają się właściwości retoryczne rozmaitych elementów strukturalnych dzieła literackiego” (M. Głowiński, *Od metod zewnętrznych i wewnętrznych do komunikacji literackiej*, [w:] *Problemy teorii literatury*, seria 4, Wrocław 1998, s. 464), co szczególnie w odniesieniu chociażby do samego tytułu fundamentalnego dla badań retorycznych dzieła Heinricha Lausberga *Retoryka literacka. Podstawy wiedzy o literaturze* (w polskim przekładzie A. Gorzkowskiego, Bydgoszcz 2002) dziwić nie powinno.

Posłużenie się analizą retoryczną do opisu dzieł literackich wymaga przyjęcia jeszcze co najmniej jednego założenia. Wiąże się ono z rozumieniem pojęcia dzieła literackiego i literatury. Dla ogarnięcia wszystkich jej realizacji jednostkowych oraz w celu uniknięcia bezproduktywnego poszukiwania cech tzw. „literackości” trzeba przystać na funkcjonujące już w literaturoznawstwie, lecz nie przez wszystkich badaczy uznawane, rozróżnienie dwóch odmian dzieła literackiego. Te odmiany są różnie nazywane i na różnych podstawach wyodrębniane: „o orientacji humanistycznej” i „o orientacji praktycznej” (S. Skwarczyńska, *Wstęp do nauki o literaturze*, t. 3, Warszawa 1965), „poetycka” i „retoryczna” (J. Misiewicz, *Światopogląd i forma. O artystycznych wartościach literackich*, Lublin 1983), „autoteliczna” i „heteroteliczna” (E. Czaplejewicz, *Pragmatyka, dialog, historia. Problemy współczesnej teorii literatury*, Warszawa 1990), „artystyczna” i „użytkowa” (M. Woźniakiewicz-Dziadosz, *Obrzeża formy powieściowej*, Lublin 1998) oraz „nieinteresowna” i „interesowna” (propozycja własna). Taka dyferencjacja, prócz wielu innych zalet, ma również tę, iż oddaje złożony stan rzeczy w literaturze współczesnej, zwłaszcza że retoryka swoją użyteczność ujawnia szczególnie w opisie tych dzieł, które mieszczą się w „retorycznej”, „heterotelicznej”, „użytkowej” czy też „interesownej” odmianie. Nad wartościami artystycznymi dominują w niej walory pozaartystyczne, a nad funkcjami estetycznymi – oddziaływanie pozaestetyczne.

Zalążek prezentowanej tu w dużym uproszczeniu koncepcji retorycznej analizy dzieł literackich pojawił się już w ostatnim rozdziale mojej rozprawy doktorskiej *Powieściowa forma ideologii. Na przykładzie twórczości Stefana Kisielewskiego*, zatytułowanym *Retorycz-*

ny model powieści (wersja opublikowana ze zmianami i uzupełnieniami ukazała się pod tytułem *Forma ideologii – ideologia formy. O powieściach Stefana Kisielewskiego*). Następnie ta koncepcja została rozwinięta w rozprawie *Od tekstu i komunikatu do dzieła literackiego. Teoria retoryki w teorii literatury* (pozycja 6. bibliografii w punkcie A.). W niej też pojawiła się pierwsza autorska próba polemiki z postmodernistycznym sposobem rozumienia retoryki, ujmowanym w pojęciu *retoryczność*. Kontynuację tej dyskusji zawiera kolejna teoretyczna publikacja *Od retoryki do retoryczności i z powrotem. Metamorfozy wiedzy o retoryce na przełomie XX i XXI wieku* (8). Klasyczną a odnowioną współcześnie retorykę, czyli naukę o tekście (perswazyjnym) i wiedzę o komunikacji, osadzone na trwałych fundamentach filozoficznych i antropologicznych, konfrontuje się z sięgającą po tradycje sofistyczne i antyfundamentalistyczną filozofię „ponowoczesną retorycznością” spod znaku głównie Paula de Mana, na gruncie polskiej nauki upowszechnianą przede wszystkim przez Michała Rusinka, a redukującą retorykę do „figuracywności” (M. Rusinek, *Między retoryką a retorycznością*, Kraków 2003; tegoż, *Retoryka obrazu. Przyczynek do percepcyjnej teorii figur*, Gdańsk 2012). O nierozstrzygalności sporu między retoryką (klasyczną) a retorycznością (ponowoczesną) – bo sięgającego rozbieżnych, także aksjologicznych, założeń obydwu tych teorii – traktuje kolejny teoretyczny artykuł *Etyka retoryki a moralność retoryczności* (12).

Pozostałe publikacje są próbą praktycznego zastosowania teorii analizy retorycznej w opisie konkretnych już dzieł literackich. Z konieczności ich analizę i interpretację poprzedza krótka prezentacja teoretycznych założeń. Artykuły publikowane w czasopismach i wydawnictwach zwartych mogą mieć przecież różnych odbiorców.

Analizie retorycznej poddane zostały wydawane pod cenzurą w latach siedemdziesiątych felietony Stefana Kisielewskiego (Kisiela), a dokładniej zjawisko występującej w nich mowy ezopowej, konfrontowane z pisanymi do szuflady dziennikami (*Mowa ezopowa w felietonach Kisiela* – 1), oraz współczesne felietony o Kisielu i z Kisielem, czyli *Kisiela felietonowe życie po życiu (na łamach tygodników „Polityka” i „Wprost”)* (10). Tradycyjne zasady retoryki posłużyły również do opisu form epistolarnych (*List w „interesownej” i „nieinteresownej” odmianie dzieła literackiego* – 3), poradników (*Lustra stereotypów. Węgrzy i Polacy według „Poradnika ksenofoba”* – 4), powieści dla dzieci i młodzieży (*Co o Węgrach i Węgrzech polska młodzież wiedzieć powinna? Retoryczna analiza powieści Adama Bahdaja* – 2; *Socrealizm w literaturze dla dzieci i młodzieży. Retoryczna analiza powieści oraz czasopism* – 7) oraz powieści, które wedle tradycyjnych rozróżnień genologicznych sklasyfikować by można jako tendencyjne, perswazyjne lub polityczne (*Figury narracji. Retoryczna analiza*

powieści „Cienie w pieczarze” Stefana Kisielewskiego i „Siła odpychania” Cezarego Michalskiego – 5; Ideologia (w) powieści Kazimierza Wybranowskiego (Romana Dmowskiego). Analiza retoryczna „W połowie drogi” oraz „Dziedzictwa” – 9).

Odwołanie się do retoryki w opisie konkretnych listów, poradników i felietonów, powieści dla dzieci i młodzieży oraz powieści tendencyjnych (perswazyjnych, politycznych) dzięki zintegrowaniu ich tekstowego i komunikacyjnego wymiaru umożliwia pokazanie w sposób systemowy, konsekwentny i miarodajny, jak różnie mogą one pełnić poznawcze, wychowawcze i estetyczne, a zatem perswazyjne funkcje oraz różne realizować cele, doraźne i dalekosiężne, reprezentując perswazję w odmianie „czystej” (1, 3, 4, 5, 7, 10, 13) oraz propagandowej lub nawet agitacyjnej (2, 5, 7, 9, 10). W odniesieniu do wszystkich opisywanych przykładów retoryka, używana w charakterze analitycznego narzędzia, stanowi „zespół etycznie neutralnych środków” (M. Korolko, *Sztuka retoryki*, s. 36). Są jednak wśród analizowanych dzieł reprezentowane i takie, których potencjał retoryczny zdaje się odwoływać do całego dziedzictwa antycznej retoryki pojmowanej jako całościowy system kulturowy, aksjologiczny i antropologiczny, czego najlepszym przykładem mogą być chociażby felietony Kisielela (1), które nawet mimo niesprzyjających uwarunkowań komunikacyjnych wpisują się w leżącą u podstaw retoryki koncepcję kultury humanistycznej, kwestionowaną zresztą nie tylko przez ponowoczesną retoryczność, lecz również przez niektórych znawców retoryki klasycznej. Rozparcelowanie przedmiotu jej badań w wiekach następnych na filozofię, logikę, stylistykę, teorię literatury oraz inne dyscypliny szczegółowe sprawiło, że – jak zauważa Władysław Tatarkiewicz – „ostatecznie nic z dawnej retoryki starożytnych nie zostało – Ranan mógł powiedzieć, że była pomyłką Greków, a nawet, jak sądził, jedyną ich pomyłką” (W. Tatarkiewicz, *Estetyka starożytna*, [w:] tegoż, *Historia estetyki*, t. 1, Warszawa 1985, s. 248).

O ile posłużenie się retoryką do opisu chociażby listu nie budzi raczej wątpliwości, gdyż wyrasta bezpośrednio z tradycji retorycznej, o tyle zastosowanie jej narzędzi w odniesieniu do dzieł narracyjno-fabularnych wydawać by się mogło pewnym nadużyciem. Przed jego popełnieniem chroni propozycja badawcza Jerzego Ziomka, wedle której trzy podstawowe działy retoryki (*inventio*, *dispositio* i *elocutio*) da się uzgodnić z dwudzielną budową struktury utworów narracyjno-fabularnych, wykoncypowaną przez współczesną narratologię. Dwa plany „opowiadania” (*tekst opowieści*, *récit*), powszechnie przez literaturoznawców akceptowane, są w teorii narracji rozmaicie nazywane i przypisuje się im nieco inne znaczenie (*fabuła* – *sjużet*, *story* – *plot*, *l’histoire* – *le discours*). Przedstawiana przez Jerzego Ziomka

propozycja, która wykorzystuje terminy zadomowione we francuskiej literaturze przedmiotu, ma tę zaletę, że umożliwia scalenie dychotomicznego podziału narratologicznego. Jego zasadniczą wadą pozostaje bowiem brak jasnego przyporządkowania „dyskursu”, który odnosi się zarówno do *res*, jak też do *verba*. W omawianej zaś koncepcji *l’histoire* (fabuła) obejmuje dwa retoryczne działy, inwencję i dyspozycję (pozajęzykowy poziom kompozycji), a z kolei *le discours* (narracja) – dyspozycję i elokucję (językowy poziom konstrukcji), sprzęgnięte z proponowanym schematem komunikacyjnym uwzględniającym kontekstowe i konsytuacyjne uwarunkowania, a wszystko poddane regułom sztuki (J. Ziomek, *Retoryka opisowa*, s. 125, 18). Ta propozycja badawcza została już częściowo wykorzystana w analizie i interpretacji powieści dla dzieci młodzieży (A. Smuszkiewicz, *Retoryka polskiej współczesnej powieści historycznej dla dzieci i młodzieży*, Poznań 1987). Sam Jerzy Ziomek pisał też, że „[r]etoryka jest teorią literatury tendencyjnej”, opatrując ten sąd zresztą wieloma zastrzeżeniami (J. Ziomek, *O współczesności retoryki*, s. 149). W jeszcze innych celach badawczych do retoryki odwoływała się Seweryna Wysłouch (S. Wysłouch, *Retoryka fabuły a retoryka narracji*, [w:] *Tekst i fabuła*, pod red. Cz. Niedzielskiego i J. Sławińskiego, Wrocław 1979). Użyteczności nie odmawia się retoryce również w badaniach tzw. literatury popularnej (A. Martuszczyńska, *Co można badać w literaturze popularnej przy pomocy retoryki*, [w:] *Retoryka i badania literackie. Rekonesans*, pod red. J. Z. Lichańskiego, Warszawa 1998).

Wspomniane pokrótce przesłanki i doskonalone w kolejnych publikacjach własne metody analityczne sprawiły, że wśród najnowszych moich prac pojawiają się takie, w których podejmuję próbę retorycznego opisu stosunkowo nowego fenomenu we współczesnej literaturze polskiej – mody na powieść kryminalną, mody zapoczątkowanej kryminałami Marka Krajewskiego. Zarys tego projektu zawiera teoretyczna publikacja *Retoryka polskiej powieści kryminalnej po 1989 roku. Propozycja badawcza* (11), a jego realizację w praktyce stanowi opublikowany już artykuł „*Śmierć w darkroomie*” Edwarda Pasewicza – „*pierwszy polski kryminał gejowski!*” (13), dwa następne zostały już przyjęte do druku (*Retoryczne gry komunikacyjne w powieści kryminalnej „Orchidea” Marcina Świetlickiego, Gai Grzegorzewskiej i Irka Grina; Od Joanny Chmielewskiej do Olgi Rudnickiej. Retoryka humoru w polskiej powieści kryminalnej po roku 1989*), a na czerwiec tego roku planuję wygłoszenie referatu *Zagadka i seks. Retoryczna analiza powieści kryminalnych Jacka Dąbały*. Efekt dalszej pracy nad tym projektem powinna stanowić książkowa monografia.

V. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych (artystycznych).

Jeśli przyjąć, że – wedle zgrabnej metafory użytej przez Jakuba Z. Lichańskiego – retoryka i poetyka są syjamskimi siostrami zrosniętymi sercem (J. Z. Lichański, *Retoryka i poetyka: siostry czy rywalki?*, [w:] *Od poetyki do hermeneutyki literaturoznawczej*, pod red. T. Budrewicza i J. S. Ossowskiego, Kraków 2008, s. 256), to mój cały dorobek naukowo-badawczy próbuje tę łączność uwydatnić.

Przed obroną doktoratu moje referaty i artykuły częściej opisywały poetykę, zrazu powieści Juliusza Kadena-Bandrowskiego i twórczości Leopolda Tyrmanda, a następnie – pisarstwa głównie Stefana Kisielewskiego (Kisiela). Po uzyskaniu stopnia doktora większość moich publikacji i wystąpień konferencyjnych skupiała się już na retoryce, w dużej mierze – powieściowej twórczości Stefana Kisielewskiego (Tomasza Stalińskiego). Takie artykuły, jak *Ironia w dialogu międzytekstowym. „Wszystko inaczej” Stefana Kisielewskiego, Perswazja bez manipulacji. Retoryka mowy ezopowej w powieści. (Perspektywy badawcze), Retoryka mowy ezopowej w powieściach Stefana Kisielewskiego* – są reminiscencjami mojej dysertacji doktorskiej.

Kwestie retoryczne stały się też przedmiotem rozważań w tekście *Między retoryką a retorycznością powieści Teodora Parnickiego*. O napisanie tej swego rodzaju recenzji książki Andrzeja Juszczyka *Retoryka a poznanie. Powieściopisarstwo Teodora Parnickiego* (Kraków 2004) zostałem poproszony przez redaktora naczelnego „Tekstów Drugich”.

W kręgu moich zainteresowań naukowych wciąż pozostaje również poetyka. Ich materialny wyraz w postaci książki stanowi trzypiętomowy akademicki podręcznik do wersyfikacji, którego byłem współautorem i współredaktorem (A. Chomiuk, A. Kalbarczyk, M. Medecka, E. Pogonowska, M. Ryszkiewicz, A. Tryksza, M. Woźniakiewicz-Dziadosz, *Wersyfikacja polska*, t. 1 *Teksty teoretyczne i słowniczek pojęć*, t. 2 *Analizy wersyfikacyjne*, t. 3 *Ćwiczenia wersyfikacyjne i antologia wierszy*, pod red. M. Woźniakiewicz-Dziadosz i M. Ryszkiewicza, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2007). Ta książka w 2008 roku zdobyła nagrodę Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych za najlepszy podręcznik i skrypt akademicki. Problematyce wersyfikacyjnej poświęcony został także artykuł *O funkcjach wiersza w poezji Bolesława Leśmiana* (w tomie *Leśmian nowoczesny i ponowoczesny*, pod red. B. Grodzkiego i D. Trzeźniowskiego, Radom 2012), którego rozszerzoną wersję pod tytułem *Rytm metafizyki? O wierszu w poezji Bolesława Leśmiana* opublikowano na łamach zagranicznego czasopisma „Slavica. Annales Instituti Slavici Universitatis Debreceniensis” (nr XXXIX–XL), figurującego na European Reference Index for the Humanities (ERIH).

Za osobne osiągnięcie poczytuję sobie współorganizację (wraz z Marią Woźniakiewicz-Dziadosz) międzynarodowej konferencji naukowej *Prowincja – świat, Europa, Polska. I lubelskie sympozjum polonistów z Europy Środkowo-Wschodniej* (Lublin 2005). Pokłosiem tego naukowego spotkania stała się książka *Prowincja – świat, Europa, Polska. Zbiór studiów* (Lublin 2007), wydana pod moją redakcją. Zostałem również współredaktorem (razem z Aleksandrą Chomiuk) tomu *Literatura i jej obrzeża. Prace ofiarowane Pani Profesor Marii Woźniakiewicz-Dziadosz* (Lublin 2012).

Wspomniana konferencja i wymienione dwie publikacje są jednym z efektów mojej pięcioletniej pracy na stanowisku lektora i wykładowcy języka polskiego w Katedrze Języka Polskiego i Literatury na Uniwersytecie Debreczyńskim. Nawiązane w tym czasie kontakty naukowe oraz zaciekawienie Węgrami (krajem) i Węgrami (narodem) zaowocowały również wyraźnie wyodrębniającą się w moim dorobku grupą publikacji, by tak rzec, na tematy węgierskie. Jeszcze przed doktoratem opublikowałem artykuł o obrazie wydarzeń października 1956 roku na Węgrzech w języku propagandy PRL (współautor – Paweł Nowak) oraz recenzję książki *Polskim piórem o węgierskim październiku. Antologia* w wyborze i ze wstępem Istvána D. Molnára („Ruch Literacki” 1997, nr 158). Po doktoracie zaś wydane zostały dwa artykuły *Co o Węgrach i Węgrzech polska młodzież wiedzieć powinna? Retoryczna analiza powieści Adama Bahdaja* oraz *Lustra stereotypów. Węgrzy i Polacy według „Poradnika ksenofoba”*, a w planach wydawniczych są dwa następne: *Polska powieść o węgierskim stalinizmie. Analiza retoryczna „Przyznaję się do winy” Ryszarda Bugajskiego i Perswazja (w) eseju. Przypadek „Gulaszu z turula” Krzysztofa Vargi* (oba przeznaczone do druku na łamach rocznika „Slavica. Annales Instituti Slavici Universitatis Debreceniensis”).

Przejawem docenienia mojej pracy zawodowej była przyznana mi na Węgrzech w 2001 roku nagroda Dziekana Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Debreczyńskiego. Natomiast w Polsce – odznaczenie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Brązowym Krzyżem Zasługi.

Mirowski

Ryzniczka